

Overdenking 1-11-2020; ds. Harry Smit, Burgh-Haamstede

Bijbellezing: Mattheus 25 vers 1 – 13

Lieve mensen, gemeente, zusters en broeders,

Wij leven met elkaar in bijzonder moeilijke tijden. Voelde je aanvankelijk nog in maart, april een grote verbondenheid onder de mensen. Nu lijkt de verdeeldheid te groeien. De gelijkenis van vanochtend voelt dan ook als bijzonder actueel.

Er zijn namelijk wijze en dwaze mensen. En ik zou daar persoonlijk nog aan willen toevoegen, dat de meesten van ons een beetje hebben van beide. Wij mensen zijn meestal een beetje wijs, maar ook een beetje dom. Zelfs onze eigen koning gaf daar recent nog een heel goed voorbeeld van. En soms is het trouwens ook heel lastig om te zeggen wat wijs is en wat dom.

Moet er een strenge lock-down komen? Of juist niet? Moet er strenger worden opgetreden tegen groepen feestvierders? En moeten de kerken de overheid in alles gehoorzamen nu of moeten ze een eigen koers varen? Helpt het gebruik van een mondkapje nu wel of niet? Of een beetje? Er zijn vandaag legio vragen die niet zo gemakkelijk te beantwoorden zijn met wijs of dom. En dus is de eerste vraag aan de gelijkenis: wat wordt er eigenlijk precies bedoeld met wijs en dom.

Daarbij moet ik wel eerlijk zeggen dat de meeste uitleggers de gelijkenis nogal versimpelen. Meestal sluiten ze zich aan bij het advies van Mattheus:

Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip de bruidegom komt.

Maar ze vergeten daarbij dat alle tien de meisjes slaperig werden en indommelden. Daarin zat niet het verschil. Het verschil zat hem in de extra olie die vijf meisjes wel bij zich hadden en de andere vijf niet. En blijkbaar is die olie ook niet zomaar te delen met elkaar.

Het klinkt allemaal nogal raadselachtig, want het delen van je bezit is een groot goed in het evangelie. En een bruidegom die de deur gesloten houdt voor laatkomers, klinkt helemaal niet als Jezus die vergeving en genade predikt.

Theologisch komen bij dit soort simpele redeneringen de meest vreselijke dingen naar boven. Namelijk dat een groot deel van de mensheid voor eeuwig verloren zal gaan. De bruidegom houdt de deur voor hen voorgoed dicht, omdat ze te gemakzuchtig waren. Zo'n simplistische uitleg miskent wat een gelijkenis eigenlijk is. In de gelijkenissen gaat het namelijk over 'de geheimen van het koninkrijk der hemelen'. Dat geeft deze gelijkenissen een bijzondere spirituele lading. En dat hoort ook bij een gelijkenis in de joodse traditie.

Er worden in een gelijkenis twee zaken met elkaar vergeleken, maar het is nooit 1+1=2. De bedoeling van de gelijkenis is vaak verborgen. En dus moet je nadenken, in gesprek gaan met de tekst en met anderen, je serieus verdiepen. Een gelijkenis is dus helemaal niet zo gemakkelijk, integendeel!

Misschien kan Mattheus ons toch wat op weg helpen. Want hij plaatst de gelijkenis in zijn evangelie direct na een lange toespraak van Jezus over de ondergang van de wereld en de komst van de Zoon des Mensen op de wolken van de hemel. En zegt hij: "Dan zal het Koninkrijk der hemelen vergeleken worden...."

Wanneer zal het Koninkrijk der hemelen vergeleken worden? Dan, op het moment van de ondergang en de komst van de Mensenzoon. Het 'Dan' is dus een moment van grote crisis. Maar het is niet alleen maar crisis, het is ook het begin van iets nieuws en goeds. Hier begint de tekst ons al direct toe te spreken vandaag.

Ja, de Covid-19 pandemie is een enorme wereldwijde crisis en bedreigt ons bestaan en onze wereld, maar een crisis kan ook gezien worden als de geboorteweën van iets totaal nieuws.

En daarna heeft de gelijkenis een nog veel grotere verrassing voor ons in petto. Want dan, ja dan, zal het Koninkrijk der hemelen vergeleken worden met....

Ja, vergeleken worden met wat? Met tien meisjes, die hun lampen namen en uittrokken, de bruidegom tegemoet.

Let wel, het Koninkrijk wordt vergeleken met alle tien. Niet slechts met de vijf wijze meisjes. Nee, alle tien, wijs en dwaas, zijn zij beeld van het Koninkrijk. Tien is het getal dat volheid aangeeft.

- Met tien woorden heeft God de hemel en de aarde geschapen.

- Met tien slagen bevrijdde hij zijn volk uit Egypte.

- Met tien woorden, tien geboden, legde Hij de grondslag voor een nieuw begin.

Tien is het getal dat aangeeft, dat het gaat over ons allemaal, de hele mensheid, niemand uitgezonderd. Tien meisjes representeren de hele wereldbevolking.

Leuk trouwens dat Jezus hier niet tien jongens of mannen neerzet, maar tien meisjes, tien vrouwen. Juist in een tijd dat mannen overal zich laten gelden en de macht hadden, gebruikt Jezus hier een prachtig tegenbeeld: de hele wereldbevolking, wijs en dom, wordt vergeleken met meisjes. En allen hebben zij lampen, hebben zij licht, hebben ze in Bijbelse taal een vonk van de Eeuwige, onze God. Wij kennen dat heel eenvoudig uit Psalm 119:

"Uw Woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad."

Daarin zijn alle mensen, juist in hun uniek-zijn gelijk, gelijk tegenover elkaar en tegenover God. En ook allen trekken uit, de bruidegom tegemoet.

Ieder mens gaat in zijn leven op weg. Hoe kort of hoe lang je leven ook duurt, je bent altijd op weg naar de bruidegom, God zelf. Dat is de richting, de bestemming aan ons bestaan. Wij zijn mensen op weg naar de Eeuwige, onze God. Ook daarin zijn wij niet verschillend. De mensheid heeft een gemeenschappelijk doel.

Door de mensheid loopt echter wel een kloof. Er zijn wijzen en er zijn dwazen. Die wijsheid en dwaasheid heeft niets met intellect te maken, maar met de joodse wijsheid die 'chokma' heet. Dat is wijs in de zin van levenswijsheid. Door het leven wijs geworden, door God geleerd, door ervaring geschoold.

Wijs betekent: je niets wijs laten maken en op je toekomst zijn voorbereid. Wijs is leven gericht op het Koninkrijk, bezielde zijn door God. Wijze meisjes zorgen ervoor dat ze geïnspireerd blijven, dat ze genoeg olie hebben, genoeg brandstof. Dat onderscheidt hen van de dwaze meisjes. Hun ziel is opgebrand en er is geen reserveolie meer aanwezig.

De olie is in de gelijkenis het enige, maar wel essentiële verschil tussen de wijze en de dwaze meisjes. En van die olie wordt gezegd dat hij wel te koop is bij de verkopers, maar dat hij niet zomaar te delen is. Dat klopt ook wel want de olie is datgene wat je lamp doet branden, datgene wat je ziel voeding geeft. En dus is de olie eigenlijk de studie van de Thora.

Het zijn hier vijf wijze meisjes, die door hun studie van de Thora, hun ziel in leven houden. Het klinkt echt als een bijzondere grap dat uitgerekend hier vrouwen de hoofdrol vervullen. Want de wereld van Thorastudie, van Bijbelstudie was echt een mannenwereld. Je ziet hoe het evangelie hier baanbrekend werk verricht op het terrein van man-vrouw verhoudingen.

Mooi dat in de joodse traditie van de Talmoed exact hetzelfde te vinden is. Je kunt het lezen in mijn net verschenen boek 'Een Sterke Vrouw'. Rabbi Jezus stond hierin dus niet alleen, maar had vele wijze collega's, zeker ook vrouwen en meisjes. Tegelijk bevat de tekst ook een diepe waar-schuwing.

Zonder die olie van studie van Gods goede woorden is onze ziel dood en bestaan wij niet meer.

En is de verbinding met God verbroken.

Hoe het met de dwaze meisjes verder afloopt is niet bekend. De tekst breekt af bij het niet kennen en de gesloten deur. En toch, zegt diezelfde tekst, zijn ook zij beeld van het Koninkrijk der hemelen, alle tien.

Natuurlijk vallen wij in het donker van deze wereld af en toe in slaap. De duisternis van dit bestaan kan mensen lam slaan en murw maken. Zeker in deze moeilijke tijd met zoveel beperkingen. Maar zorg dat wij de hoop niet verliezen.

Blijf je ziel voeden met de goede olie van Gods wonderbare woorden.

Blijf volharden in je gebed, blijf trouw in het delen van je gaven met anderen, hou je ogen open voor de wereld en de mensen om je heen en wordt wijs.

Blijf geloven in Gods goedheid en solidariteit met ons mensen.

Blijf werken aan het Koninkrijk der hemelen, zoals Jezus dat heeft verkondigd en geleefd.

Blijf dicht bij de vonk van Gods liefde in je ziel, want zo zal het feest worden, bruiloftsfeest, voor jou en voor ons allen.

Amen.